

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

GRUNDLAGD AF

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

FRITHIOF HELLBERG

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: JOHAN NORDLING.

Bland miljardörer och "skyskrapor."

En svensk dams intryck af New York-societeten

IDUN har vid olika tillfällen i ord och bild presenterat konstnären Richard Hall och hans i mer än ett afseende lysande serie porträtt af den fina världens kvinnor såväl i Europa som i Amerika. I dag meddela vi porträttet af hans hustru, född von Mühlensfels, dotter af major von Mühlensfels på Öland och författarinna till den serie skisser ur New York-miljardörernas lif, som i detta nummer börjar införas i Iduns spalter. Hennes make har nämligen ateljéer både i New York och Paris, hvarför fru Hall under sin Amerikavistelse haft tillfälle att på nära håll iakttaga hvad hon här med liffull penna skildrar. Det är för öfrigt ej första gången hon ger resultaten af sin litterära talang. Redan för åtskilliga år sedan funnos bidrag af hennes penna i denna tidning.

Öfver Atlanten.

FÖR DEM AF MINA LÄSARINNOR, som ännu ej gjort färden öfver Atlanten, vill jag då först omtala, huru angenäm och behaglig denna resa är och kan vara. I hälsosam och uppfriskande verkan öfverträffar den mången bad- och brunnsejour. — Vi afreste från Cherbourg med en slowboat, tillhörande den engelska White Starline. Resan tog 8 dagar, men jag måste säga, att dessa dagar icke blefvo långa, och dock var det i december månad, vi skulle vara framme till jul. — Båten var *Adriatic*, den ståtligaste, elegantaste och, det bästa af allt, den lugnaste båt, man kan träffa på. *Adriatic* är nämligen ovanligt bred, den hade, som man sade mig, 3 kölar, hvilket gör att den går utomordentligt stadigt. Nu vill jag emellertid först beskrifva min hytt och huru en dag ombord förflyter.

Min hytt var omkring 4 meter lång och 3 bred; den hade en riktig säng på 4 ben, en elegant chäslong samt en lavoar med spegel. Därtill ett präktigt skåp att hänga in klädningar uti, en liten cheminée med en röd elektrisk lampa, som värmd, samt en röd, varm matta, som täckte golvet. Ett litet treffligt hotellrum för en 8 dagars vistelse. —

Första morgonen väcktes jag vid 8-tiden af en fanfar. Det var väckaresignalen. Min man

FRU ANNA HALL .F. VON MÜHLENFELS
EFTER EN OLMJÄLNING AF RICHARD HALL.

tittade in i dörren och sade, att jag borde försöka badrummet. Detta var verkligen inbjudande; helt och hållet i hvitt kakel, stort och rymligt samt ytterligt prydligt ordnad. Sedan jag efter ett angenämt bad återkommit till mitt rum, lät jag servera mig min första frukost på sängen. Härligt doftande te med toast samt stora blå druvor och en grapefruit — den amerikanska läskande frukten. Det smakade förträffligt. Därpå skyndade jag att kläda mig och komma upp på däck, där min man otåligt väntade. —

Vi hade afgått från Cherbourg på kvällen och befunno oss nu midt utanför Queenstown på Irland. Ett förtjusande panorama visade sig för våra blickar, den gröna irländska kusten glänste som en smaragd i solskenet, och stadens hvita små hus skimrade och glittrade. "Så härligt," måste jag utropa, då den salta brisen slog emot mig. "Vill du ha spetsar," frågade mig min man; han hade redan köpt en vacker spetschal åt mig. Ja visst — hela däckets var ju fullt af gummor, som bjödo ut de delikataste irländska spetsar, hvilka de amerikanska damerna ombord med förtjusning köpte. Ett köpande och prutande, men blott några ögonblick, så good by! I väg med gumorna, och vi ångade åstad af alla våra hästkrafter och med de väldiga skorstenarna; det sägs, att en hel omnibus skulle kunna köra igenom en af dem. Farväl, vackra Irland — endast en liten grön fläck synes ännu, ett par fiskmåsar och det är borta!

Vi sätta oss nu till ro i våra långa låga stolar, omvira af filtar och fällar samt taga en öfverblick af elegansen ombord. Himmel, hvilka pälsar de amerikanska damerna äga! Långa pälsar af sobel eller sälskinn, till ett värde af 4,000 dollars eller mer, och på hufvudet bära de den populära Merry Widowhatten, med en lång blå, grön eller violett slöja. Hvilket pratande och skrattande, precis som på en badort!

Nu ljuder gongongen, jag hade tänkt att få läsa i min bok, men det är redan lurch, och vi bege oss ned i matsalen. Naturligtvis ha vi varit ifriga att skaffa oss ett trefligt bord; passagerarelistan och bordsplaceringen kan man taga del af hos stewarden. Man sitter vid små runda bord i en matsal, som är större än den på Grand Hôtel i Stockholm. Matsedeln är outtömlig, och allt ingår i biljetten. Betjäningen utomordentlig. Efter lunchen går man åter upp på däck, där promeneras, stiftas bekantskaper och skvallras för brinnande lifvet; några spela ett sorts spel med ringar af tåg, som kastas på en stolpe, och många andra spel; somliga ligga i sina stolar och njuta af luften med fötterna i vädret och inhöljda i sina filtar; andra föredra att promenera. Hela tiden spelar musiken. Det är tétimmen, stewarden kommer med téet. Sedan drar man sig så småningom till sina hytter och gör toalet till middagen. Damerna uppträda ofta décolletée, herrarne i smoking. Efter dinern med sina många rätter tar man sin tillflykt till "loungen", det stora rökrummet, eller till en af de många salongerna, och här spelas bridge eller schack förutom andra spel. Man känner sig tillfreds med hela världen, blir så småningom mer och mer bekant; det hela är som på en bjudning hos någon af ens vänner.

Ankomsten till NewYork.

Sedan jag nu omtalat huru angenämt en dag ombord å en atlantångare kan tillbringas, vill jag berätta litet om själfva ankomsten till New Yorks hamn och hvilket intryck den gör på

ETT MODERNT LYXHOTELL I NEWYORK.

en nykomling. Vi hade varit ombord 8 dagar, och man började längta efter land; så mycket mer som det var själfva julafton, och alla hoppades att innan kvällens slut vara framme. Det började lida mot skymningen; klockan blef 7, 8, då sågo vi några ljuspunkter tindra på afstånd. Vi skymtade en smal strimma af land. Allt närmare kommo vi, ljuspunkterna blefvo allt tätare, flerdblades och förstörades, nu kunde man skönja fastlandet. Gigantiska ångbåtar mötte oss, ett tutande och ett blåsande, ännu ett par minuter och den enorma bukten låg framför oss.

Det gjorde ett öfverväldigande intryck. Jag stod med min man på däck, — vädret var det härligaste och vår ståtliga båt formligen flög framåt. Alla passagerare voro på däck för att njuta af anblicken. Mer och mer ljus, stora solar, blänkfyrar, miljontals glimmande punkter, och vi hade med ens hela NewYork framför oss. Den största hamnstad i världen. För ögonblicket kunde man tro, att den var illuminerad, så strålade staden, och Singertowers minaret lyste högt uppe i luften, likt en vision. Det var drömligt vackert och underbart storartadt. Skyskraporna bidrogo i denna belysning att öka det ovanliga intrycket och togo sig briljant ut. Det var ett ögonblick man sent glömmet. Julljusen tycktes glimma i alla dessa miljontals fönster, och julnattens stjärnor blickade ned på detta myllrande Babylon, som vi snart skulle beträda, och tycktes sända oss en fridshälsning.

När vi sågo ned på vattnet, hade vi fullt af ferryboats omkring oss, strålande äfven de af ljus och ilande fram och åter. Dessutom en massa små ångbåtar, och pressen kom ombord. Så börja en del små ångbåtar, som kallas steam tugs, knuffa vår stora koloss emot land. Denna rörde sig nämligen ej längre på egen hand, utan fördes framåt af de små båtarnas. Då jag såg emot stranden, varseblef jag hundratals väntande människor, som viftade, och en massa barn med amerikanska små flaggor.

Ändtligen lade vi så till framför tullhuset; kl. var då 9 på kvällen. En väldig trappa restes mot vårt stora skepp, och man steg från den rakt ned i det inre af det enorma tullhuset, efter att först ha tagit ett hjärtligt farväl af alla vänner ombord och sagt ett dussin "good bye, hope to see you again". Det kändes rätt skönt att åter sätta sina fötter på land, men så återstod tullrevisionen. Den är i NewYork synnerligen besvärlig och dröjer en evighet, så att först närmare 11 åkte vi

genom NewYorks gator och sågo till tecken på helgen stora gröna kransar med röda band hänga på alla fönster och här och där en Christmasbell. Till sist anlände vi till vårt blifvande hem, som var festligt smyckadt i och för julen. Men uttröttad af intryck och ännu kännande båtens gungning i hufvudet, gick jag till sängs och gladde mig åt morgondagen.

Visiterna.

För att ge en liten inblick i NewYork-societeten vill jag börja med visiterna. Jag må säga att jag var i en viss spänning, då vi i automobil flögo femte avenyn fram och började den långa raden af visiter i miljardörpalatsen. Jag hade ju hört så mycket om den glans och prakt, som där utvecklades, att jag kände mig beredd på något sagolikt. Mina förväntningar blefvo också uppfyllda — lyxen var utomordentlig.

Jag vill nu beskrifva ett sådant miljardörhem, t. ex. hos mr Douglas Sloan, hvars fru är född Vanderbilt och är en af de ledande damerna i societeten. De bebo ett charmant palats vid femte avenyn. Vi träda uppför en magnifik trappuppgång och mötas här af en praktfull hall, liksom i de flesta palats. Den pryddes af gamla flamländska målars taflor, af vackra statyer, af gobelänger och af en mängd blommor — blommor af alla slag — liljor och palmer — hvilket tog sig härligt ut, helst då man kom från kylan och snön därute. Vi inträda därpå i en charmant salong, bredvid hvilken låg ännu en o. s. v. i fil. Rummets ton var mörkt röd, och mot dess väggar glänste en rad af engelska mästars taflor; Raiburn och Reynolds, Gainsborough m. fl., en samling af vackra dampporträtt, moderna porträttmålars verk. Hufvudpunkten uti rummet utgjorde en kolossal öppen spis med flammande brasa och ofvanför den en dekoration, som mycket påminde om ett vapen. De amerikanska damerna bestå sig nästan alla med vapen och kronor utan urskillning och tillåtelse.

Framför spisen satt värdinnan i huset i en öfverdådig toalett; ehuru hon är mormor, ser hon ännu ut som en 35 års dam. Framför sig hade hon ett litet bord, hvarpå stod en guldbricka, och i små koppar af äkta Sèvres serverade hon älskvärdt te åt sina gäster. Sedan vi beundrat detta rum, tog värdinnan oss med på en rond i våningen, och vi fingo se ett härligt orangeri, en vinterträdgård, en praktfull konsert- och balsalong m. m. Erkännas måste, att allt var ytterst smakfullt.

Men nu måste vi ut i kylan igen och i automobil fortsätta till Plazahotellet, det sist byggda, mondänaste i NewYork. Där vilja vi äfven aflägga ett par visiter. Detta hotell har 20 våningar och är helt och hållet af hvit marmor utvändigt, ligger vid 59:de gatan och Centralpark, alldeles invid femte avenyn. Man kommer in i en kolossal palmträdgård, där man väntar, tills man får veta, om den eller de man söker äro hemma. I så fall stiger man upp med hiss till de luxuösa rummen. Mången rik familj i NewYork föredrager att stänga sitt hus och bebo en våning i ett elegant hotell för någon tid. Såsom t. ex. den världsbekante miljardören Gates och mr George Gould, hvilka båda ha tagit sig en våning på Plaza på 40,000 dollars. Äfven den italienske tenoren Caruso har här på vintern en charmant våning.

Men jag uppskjuter till en annan gång att beskrifva hotellyxen, ty nu äro vi trötta på visiter och ila hemåt.

(Forts.)

PÄRMAR

Idun 1908
och föregående år

tillhandahållas till följande priser: Kunna erhållas i närmaste bokhandel eller direkt från Iduns expedition, Iduns Romanbibliotek, röda eller gröna 0: 50 om rekvisition och likvid i postanvisning Iduns Hjälpreda, röda eller gröna... 0: 50 insändes.

Till kamp mot svälten!

ELISABETH LILJEGREN.

N I UNDRAR kanske hvad porträttet här invid har att göra med rubriken, men Elisabeth Liljegrens bild kan knappast sättas under lämpligare öferskrift. Fröken Liljegren är sedan 17 år slumsyster och under föga kortare tid hela slum- och räddningsverkets ledarinna.

Slummen — det är för många en stötesten och förargelseklippa, för andra något kärt och vördadt, men för alla något att undra öfver. Vid en fattigvårdskongress i hufvudstaden för några år sedan yttrade en mötesdeltagare med stor praktik i barmhärtighetsarbetet: Hur kan det komma sig att af alla slags barmhärtighets-systrar äro slumsystrarna de, som i det stora hela bäst bevara sin entusiasm, sitt goda hjärta och sin medkänsla för nöden? Den undrande fick intet svar då, men månne det icke är därför, att bakom slumsystrarna stå inga fonder eller föreningar, utan de veta själfva hvad det är att bedja om hjälp. Bördan att skaffa pengar, mat, kläder till asylor, hem, fattiga och vilseförda, lär dem att med solidaritetens sympati ge den fattige rum i sina hjärtan.

Slumsystrarnas högsta ledare bär den bördan tyngre än mången annan. På henne hvilat allt ansvar, hon skall ge prägeln åt hela arbetet, intet af vikt företages utan hennes hörande. Som en god och klok äldre syster skall hon komma och gå, alltid med uppmuntran och hopp, vänligt deltagande och goda råd.

Elisabeth Liljegren är också en god och klok, en rättfram och varmhjärtad kvinna. Sjutton år i slumarbetet ha gifvit henne stor människokänedom och alla, som något närmare känna till denna verksamhet, veta hur osjälfviskt och troget hon låter sitt lifs låga förbrinna i det mödosamma arbetet.

Fröken Liljegren har nyss hemkommit från en inspektionsresa i södra Sverige, och då vi sökte upp henne på slumexpeditionen, mötte hon oss med ett tack, som gjorde en god att höra. "Ty," sade hon, "pengarne vi fått ha vi bespisat barn för, och det hade vi ej kunnat, om vi ej fått just dessa pengar."

Vi fråga, hur hon funnit tillståndet i landet, och hon svarar, att det är stort behof af mat.

"Hungern är kännbar och vi ha icke på långt när hvad vi behöfde ha för att kunna hjälpa riktigt. Vi lida ju också af förhållandena, ty många arbetsgifvare, som förut gifvit oss goda bidrag, vilja inte längre veta af oss. De säga, att arbetarna orsakat dem obehag och förluster — och det förstår man ju godt. Men vi, som stå ansikte mot ansikte med behovet, vi svara med att bedja ännu enträgnare. Vi kunna i sanning inte göra annat."

Det far en skugga af djupt allvar öfver hennes goda öppna ansikte.

"Och dock," fortsätter hon, "stå vi ännu blott vid nödens första begynnelse. Med vintern och kolden stiger den först riktigt fram."

Fröken Liljegren var med i bostadsbristens dagar på 1890-talet och betecknar den tiden som den svåraste hon varit med om. Inte ens denna höst går upp däremot, ehuru arbetet och behovet nu nära nog växa slumsystrarna öfver hufvudet.

Iduns läsare ha också visat slummen stor vänlighet genom en massa gåfvor direkt till slumstationen vid Badstugatan. Frukt, matvaror, kläder och mindre penningsummor komma

allt som oftast. Det vore dock önskligt, att äfven de andra slumstationerna i Stockholm blefve ihågkomna. Det finns två på Söder, Renstjärnsgatan 26, Prästgatan 46, en på Kungsholmen, St Eriksgatan 9, en i Gröndal och en Ängsgatan 7, Hagalund.

Den sistnämnda nämner systemen två gånger, och man förstår, att den skall strykas under.

"Idun når så många hem, som vi aldrig når," fortsätter systemen. "Säg dem, att här äro de elända och här äro gästbudets tjänare" — hvar äro samariterna? ifylla vi.

Hon nickar och vi trycka hennes hand till afsked.

Till de många hemmen, dit Idun kommer, säga vi: Om ni har er fulla bärning, ert lyckliga hem, er hustru, ert barn, er man, era föräldrar friska och skyddade — vill ni inte då ge en tacksamhetens gåfva? Stor eller liten, den gör dock alltid någon nytta, mättar kanske en hungrig liten gosse eller flicka eller någon utpinad kvinna. Och hvad ni gör, gör snart!

Vi hoppas att i nästa nummer få meddela, att genom Iduns förmedling en snabbkurs i matlagning m. m. för arbetslösa fabriksflickor satts i gång i Norrköping och närmare redogöra för kursens plan. Den är afsedd att ge elementär kunskap i en tjänarinns plikter och hoppas vi att härigenom kunna hjälpa några själfvårskare unga flickor till hederlig bärning.

EIRA HELLBERG.

Svenska landskap.

En diktcykel af HJALMAR WALLANDER.

VIII. SKÅNE.

SNABBT RUSAR tåget fram ur Smålands dungar och lämnar gränsen långt bakom sig, ilar fram mellan gröna fält och låga backar, på hvilkas krön en trädgrupp slutit ring liksom till skydd för någon dold prinsessa. — Där skymtar Skånes landtgård, stel och hvit ur trädgårdsdunklet och en korsvirkslänga med rappid grund af sten och halmtäckta tak ger intryck af en burgen myndighet, hvars rot går djupt uti den skånska grunden. Som breda band i svart och grönt och guld i mäktigt dyning bukta fält och vägar med öppna häfvors skatt, och myllan glänser af fett, när bondens plog i marken skär. — Så flackas landet, kullarne försvinna. I lustiga små klungor här och hvar har boken flätat sina kronor samman på vederbörligt afstånd från hvarandra, som om de hade någon hemlighet att hviska om och ingen ann fick höra... Sen sticker pilen lik en stubbklippt gubbe ur slätten upp sitt hufvud och i rad, med samma lutning, samma höjd och skepnad upptåga väggallärna till stora herrgåll'n, hvars stolta, hvita skönhet tecknas klart mot himlens blå och markens djupa grönska.

Så tyst här är... Ett litet ulligt moln långt bort vid södra horisonten stiger. Ett fågelsträck drar fram i ljusa rymden, en bonde sår, en vagn på vägen rullar. — Men bortom ändlös slätt, i disigt fjärran jag ser ett vattnadt blått, mer djupt än himlens. Där slutar landet och där sjunger hafvet.

Våra flickor.

Några synpunkter och förslag.

Af Hanna Kamke.

II.

I EN FÖREGÅENDE uppsats har framställts, hur en del af vår kvinnliga ungdom ter sig för opartiska blickar, i denna vilja vi göra ett försök att utreda, hur den borde vara och sättet att genom uppfostran nå ett godt resultat.

Då gäller det först att från spädaste år uppfostra flickan i lydnad. Tar man det på rätta sättet, lyckas det i de flesta fall utan allt för stor svårighet. En blick, ett ord af modern bör vara tillräckligt att få ett godartadt litet barn att lyda, och äfven svårare naturer kunna bringas till lydnad, blott de från första början behandlas med lugn konsekvens. Vädjar man för öfrigt till dess kärlek till modern, sker detta sällan förgäfvat. Den lilla flickan vill ej göra mamma ledsen och gör därför som hon skall. Blott bör man ej genast stämpla lekfullhet hos en två- eller treåring som olydnad, utan lugnt afvakta resultatet. Man håller fast vid sin fordran, men utan nervös otålighet och gnat. Ju färre ord, dess lättare vinnas målet.

Allt efter flickan blir äldre, skärpes fordran på ögonblicklig lydnad, men ingen häftighet, ingen vrede får visas, dottern bör förnimma, att moderns lugna bestämdhet uppbares af kärlek.

Den uppfostrande måste alltid beflita sig om ett vänligt, höfligt och vördadt språk, både mot barnet och hemmets öfriga medlemmar. Vänjes flickan från barndomen vid finhet i tal, blir hennes öra känsligt för motsatsen, och hon är sedermera ej gärna med om att begagna slangord eller eljes ett ovärdadt språk. Instinkt-mässigt ryggas hon tillbaka för sådant.

Noga bör en mor vidare vara, att tjänarna ej af ovänlighet eller oförstånd sår det lilla barnets känsliga sinne. Uttryck sådana som "du är elak", "du är stygg", "du är ful", när den lilla kanske blott står i vägen eller i leken hindrar, få ej tillåtas. Har barnet förgått sig, skall modern själf straffa, sedan hon undersökt, hur saken förhåller sig, men hon bör ej öfverlämna sitt barn åt en tjänares godtycke. Barnets kärleksfulla sinne, som i början älskar alla och har misstro mot ingen, kan få en knäck för lifvet, om det omotiveradt behandlas ovänligt. Ju mindre en mor lämnar sin lilla flicka i främmande händer, dess bättre är det.

På barnets naturliga kärleksfullhet bör modern bygga, när hon vill uppfostra det till vänlighet och höflighet. Visserligen är barnet af naturen också egoistiskt, och det är här svårigheten ligger att småningom föra det till en bestående, från hjärtat kommande godhet och hänsynsfullhet, men tillhålls det från späda år och öfvas i att tänka ej blott på sig själf, utan ock på andra, skall modern säkert lyckas i sin sträfvan. En hufvudregel är, att barnet lär sig bemöta människor, såsom det önskar att själf bemötas af dem.

För barnet får ingen rangskillnad bestå, det bör vara lika tillmötesgående mot alla, äfven mot tjänarna. Har flickan från barndomen vant att höfligt be om tjänster, vänligt tacka för hvarje handräckning, af hvem det vara må, och uppmanats till hjälpsamhet mot en hvar, som är i behof af hjälp, då kommer hon säkert att som fullvuxen fortsätta i samma anda. Det är en vacker bild att se en ung flicka förekommande och hänsynsfull mot alla, hög som låg, och det ligger ingenting förnedrande i att i sitt uppförande vara enkel och anspråkslös

Begär alltid

Granit-emaletterade

KOCKUMS KOKKÄRL

Giftrika och syrefasta.

Prisbilliga.

Fås på begäran öfver-
allt i hela världen.

KALMAR ÅNGKVARNS A-B:s

Hafregryn & Sundhetsmjöl

SVEA

Prisbelönta med högsta utmärkelser.

tillverkade af utsökt råvara på tidsenligaste sätt, äro nutidens förnämsta.

Finnes hos hvarje välsorterad specerihandlare i riket.

samt visa höflighet äfven mot den ringaste. Tvärtom, ju mera verklig bildning och förfining en flicka har, ju höfligare bemöter hon människor, hvar helst hon kommer i beröring med dem.

Till flickans hemuppfostran hör vidare, att hon från tidigaste år får deltaga i husliga sysslor. Det är ingen svårighet att få henne till detta, man behöfver äfven här blott ta fasta på naturanlaget. Ty hvarje friskt barn har ett intensivt verksamhetsbegär, och ledes detta i rätta färör, kan flickan redan före skoltiden göra verklig nytta i hemmet. Att hon så tidigt som möjligt måste hjälpa sig själf och därmed underlätta moderns arbete är klart, men hon kan göra det äfven på annat sätt, om hennes blick skärpts, och hennes sinne för harmoni utbildats, så att hon genast upptäcker oordning och af egen drift tvingas att återställa harmonin. I detta afseende väl uppfostrade små flickor lida af att se stolar eller andra ting ej stå på sin plats och kunna ej se tillskrynkade mattor eller dukar, blommor, som vissnat af brist på vatten och mer dylikt, utan att ställa till rätta. Man bör ej hindra dem i sådant, utan tvärtom uppmuntra och taga deras hjälp i anspråk vid alla möjliga tillfällen.

Låt dem ha en egen liten sopskyffel och borste, en egen dammduk, en egen liten diskbalja, en egen liten kaffekvarn, som duger att mala med. Vid bak låt dem få en egen deg, med hvilken de i början få hjälp, men som längre fram öfverlämnas åt deras eget ansvar.

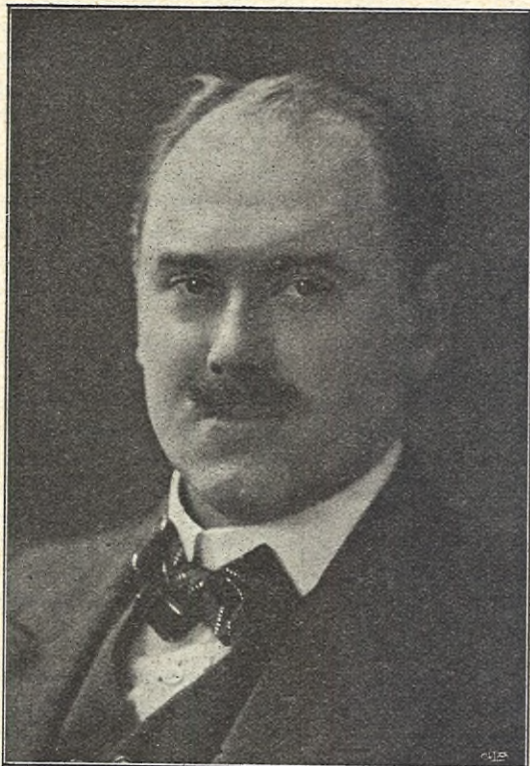
Sålunda föras de från början lekande småningom på allvar in i hushållsarbetet och löpa ej fara att som fullvuxna kvinnor stå främmande och tafatta, när krafvet att sköta ett hem ställs på dem. Visserligen kunna äfven sådana flickor som i hemmet aldrig lagt hand vid husliga sysslor, utan nödgats lära dem som fullvuxna, bli dugliga husmödrar, men säkerligen kostar det då mer möda att tillägna sig kunskapen och färdigheten, än om hufvud och hand vants därvid från barndomen.

Och så kommer därtill en annan viktig sak, som ej får förbises, nämligen den motvilja mot husligt arbete, som oftast de kvinnor känna, hvilkas uppfostran i detta afseende försumrats. De kunna bli dugliga, arbetsamma och pliktrogna husmödrar, men innerst gror afskyn för ett arbete, som de ej från späda år lärt sig älska och uppskatta.

Nu må ingen tro, att vi vilja fastkedja den unga kvinnan vid hemsysslor, långt därifrån, vi önska blott för hennes egen skull, att hon lär sig dem på lättaste sätt, småningom från barnaåren. När skolan och utbildningen för förvärfvarsarbetet sedan ställer större fordringar på hennes tid, måste det husliga arbetet själfklart träda tillbaka. Men är grunden ordentligt lagd, kan det byggas vidare under ferierna.

På samma gång vi fordra hushållskunskaper af den unga flickan, vilja vi framhålla vikten af, att hvarje flicka utbildas för ett yrke eller kall, så att hon kan försörja sig själf. Ingen vet, hvad framtiden bär i sitt sköte, och den dagen kan vara nära nog, att hon måste stå på egna fötter. Då är det godt att veta, hvad hon skall trygga sig till. Vid valet af ett sådant kall bör framför allt anlagen vara bestämmande, och föräldrar kunna ej nog uppmanas att tidigt söka utforska, i hvilken riktning dessa anlag gå. Och har den unga flickan bestämt sig för ett kall, och arbetar hon i det samma, må hon då göra det med vaken ansvarskänsla, i ärligt uppsåt att sköta det efter bästa förmåga. —

Vi komma nu till ett annat område, som är af stor betydelse, när det gäller den kvinnliga

JOHN FORSELL.

NÄR DESSA rader komma under våra läsares ögon, ha de sista gripande ovationerna för den "oäterkalleligen för sista gången" afskedstagande hofsångaren hr John Forsell brusat ut i Musikaliska akademiens hörsal, där den minnesrika afskedskonserten hölls under en stämning, som blott en konstnär med hr F:s popularitet torde kunna ävåbringa. Till gamman för hans tusentals beundrinnor öfver allt Sveas land meddela vi här det af hoffotografen Rahmn nyss tagna porträttet af sångaren, som visar honom om möjligt ungdomligare än vanligt.

ungdomens uppfostran. Det är klädedräkten. Unga mödrar ha helt naturligt stor glädje af att kläda sina små barn vackert och fint, och därom är intet ondt att säga. Men för att verkligt vara vacker bör klädedräkten lämpas efter barnets ålder, vara enkel och praktisk samt lämna full rörelsefrihet. Små modedockor med bjäfs och ömtålig grannlåt, som hindra hälsosam lek och ras, äro en ynkelig syn. De göra ej intryck af kroppsligt och själskt sunda barn, utan af karikatyrer af fullvuxna människor. Ej nog med att det utpyntade barnet verkar motsatsen till hvad modern afsedt, och inger personer med skönhetskänsla motvilja, så lider dess hälsa af den påtvungna stillheten, som erfordras för att skona ståten, och sjäslifvet smittas af fåfångans gift. Vi ha med flit tagit denna bild för att framhålla, hur hastigt den i barndomen grundlagda fåfångan ökas, och hur outrotbar den visar sig om den ostörd får utvecklas. År för år växer den, tills den kväfver all ädlare stråfvän och dödar det spirande goda, som vill väga sig fram.

Modern bör söka uppodla sitt eget skönhetsinne samt lära sig förstå och både i sin egen och i sina barns klädsel tillämpa den sanningen att det verkligt sköna framträder blott i harmonisk enkelhet. Harmoni i färger, enkelhet i linjer, se där själfva grundvalen för konsten att kläda sig vackert och fint. Efter den principen bör modern uppfostra sin dotter och därvid föregå henne med godt exempel. Men skall detta lyckas, bör hon ha den moraliska styrkan att stå själfständig inför modets försyndelser mot skönhetsens och enkelhetens lag. Hvad som är fult, kan aldrig bli vackert, därför att

det är modernt, och det gäller för den skull att frigöra sig från modets öfverdrifter och fulheter.

Från spädate år och under hela uppväxttiden bör flickan således klädas med yttersta enkelhet, på samma gång stor vikt lägges vid ordning och renlighet samt harmoni i färg. Som fullvuxen skall en så uppfostrad flicka säkert själfmant följa skönhetsens och finhetens bud i val af klädsel.

I nära sammanhang med den uppväxande flickans toalett står också hennes umgänge med manlig ungdom. Det kanske låter underligt, men den, som med vakna sinnen betraktar vår ungdom, vet, att det ligger sanning inunder. Våra unga gossar och ynglingar utmärka i de flesta fall särskildt sådana flickor, som äro elegant och modernt klädda, äfven om de i karaktär och intelligens stå vida efter sina enkelt uppträdande kamrater. Mången yngling tyckes mena, att hans eget värde stiger i proportion med den elegans, hans dam utvecklar, och det händer ej sällan, att han kritiskt betraktar systrar och kusiner och vägrar att visa sig i deras sällskap, om de ej motsvara hans fordran på "stil".

Ganska små skolflickor redan, som af fåfånga mödrar pyntas öfver höfvan, utmärkas och uppsökas af manlig ungdom just på grund af deras kläder. Och i en ålder, då de ännu borde vara fullständigt barn, ledas de in på kurtisens väg för att sedan såsom fullvuxna uppenbara sig som fåfånga, tomhufvade koketter. Den, som från barndomen vants vid hyllning för yttre företräden, kan ej känna sig lycklig utan en sådan hyllning och försummar ofta förstånds- och hjärtebildning för kroppens prydnad.

Förhållandet mellan manlig och kvinnlig ungdom blir ej det rätta, om fåfånga och ytlighet bli det bestämmande. Och därför åligger det modern att taga hänsyn till detta, så att ej hennes modersfåfånga lägger grund till, att dotterns lif i en framtid blir missriktadt och kanske olyckligt i ett på falska grunder uppbyggt äktenskap.

Umgänget mellan de unga bör hållas enkelt och naturligt, utan flirt och kurtis. Detta upp-nås nog bäst, om uppsikten skärpes och måttlig frihet beviljas, på samma gång ingen mistänksamhet visas. Man bör ej väcka den björn som sofver, hvilket skulle ske, om man lät märka oro, utan att verklig anledning funnes. Mycket har talats för och emot det så kallade "förkläds"-systemet, och ungdomen i allmänhet anser det vara ett mistroende votum, när man förordar äldre personers närvaro vid deras samkväm. Men hur det än är, så behöfs det "förkläden" för att lägga sordin på den allt för stormande glädjen, som kan ta sig rätt obehagliga former, när den, såsom sündom sker, lämnar fint vett och god ton åsido. Det kan ej räknas till god ton, när flickorna själfva i sin uppsluppenhet fresta gossarna till förtroligheter, som ej böra ifrågakomma annat än mellan syskon, eller när äldre ynglingar på lek smeka de yngre flickorna. Slumrande känslor väckas i förtid, och det sunda, naturliga umgänget störes och förfulas.

Denna viktiga fråga löses lättare när den unga flickan i sin mor har ett godt föredöme, och om förhållandet mellan mor och barn är sådant, att dottern har fullt förtroende och utan tvekan vågar säga henne allt. Lycklig den flicka, som i sin mor har sin bästa vän, till hvilken hon kan gå med sina fel, säker om hjälp, åt hvilken hon kan anförtro sin sorg, sin glädje, viss om varm sympati. En sådan flicka torde ej gärna knyta förbindelser eller inlåta sig på äfventyr bakom moderns rygg.

LÄS!

Några äldre årgångar realiseras till betydligt nedsatta priser och erbjudas för dem, som förut ej äga desamma, en billig, omväxlande och lärorik lektyr. Mot insändande af nedannämnda belopp till Expeditionen af Idun, Stockholm, erhålles inom Sverige portofritt.

Idun 1892 2:—
Idun 1893 (nr 1 felas)..... 2:—
Idun 1895 (utan julnummer) 2:—
Idun 1902 (med julnummer) 4:—
Idun 1903 (med julnummer) 4: 50
Idun 1904 (med julnummer) 5:—
Idun 1905 (med julnummer, nr 28 felas)..... 5:—

Idun 1906 (utan julnummer, nr 25 o. 52 felas) 5: 50
Idun 1907 (med julnummer) 6:—
Iduns julnummer 1894 0: 20
Iduns julnummer 1898 0: 20
Iduns julnummer 1905 0: 50
Barngarderoben 1905, komplett... 2:—
Barngarderoben 1908, nr 4 o. 5 felas 2:—

LÄS!

En historia om två lapphundar.

Skiss för Idun af Waldemar Swahn.

KARHU OCH TUULIKKI hette de. Båda voro födda nästan under himmelns fäste på ett skogsberg som heter Tiirismaa, djupt inne i Finland.

Tuulikki var ett fint och smidigt djur med guldgul färg, som hvitnade i bringan och svansspetsen. Hennes hufvud hade en vindthunds rasädelhet, och ögonen voro stora, mörka och själfulla som på en ädel springare. Under valptiden hade hon ett annat namn, men då hennes herre en dag såg henne utvuxen flyga öfver det hvita snötäcket, blixtrade det till i hans skarpa ögon, och när det vackra djuret kom tillbaka, ångande af språnget, betraktade han ömt sin skatt och sade lågt och smekamt:

— Tuulikki!

Då lade hunden sin fuktiga nos i sin herres hand och såg på honom.

Tuulikki betyder "lilla stormvinden", och från den stunden lydde hon intet annat namn.

I ett år ströfvade hon ensam omkring med sin herre, men efter den tiden hittade man henne en dag, slickande ett litet lustigt jämrande knyte. Till en början visade modern sina hvita spetsiga tänder mot alla som kommo i närheten, men när den lille fått ögon och kunde stulta omkring på osäkra ben under belåtet kvidande, lugnade sig de modersrädda känslorna, och Tuulikki började åter följa sin herre på hans ströftåg och jaktfärder.

Alla tyckte, att den nyfödde såg ut som en björunge. Han fick därför namnet Karhu.

Väl fullvuxen kunde Karhu icke skryta med sin mammas vackra figur, men hade blifvit en stark och modig bjässe med en profil, som icke längre hade något gemensamt med släktet ursus. Borsten, som reste sig i vädret, när han blef retard, var gröfre än Tuulikkis och hade en mera plebejisk gul färg, hvilken på sina ställen gick öfver i grått. Från allra första början rådde ett mycket godt förhållande mellan mor och son. Men de båda hundarne voro på samma gång ganska olika hvarandra i lynne och läggning. Tuulikki var behagsjuk och smeksam som en ung flicka, under det Karhu visade sig trög och reserverad. Tuulikkis hjärta stod alltid på vid gafvel, men vägen till Karhus tillgifvenhet var både lång och besvärlig, ty han hyste en djupt rotad misstro mot alla nya människor, och för främmande stamförvanter lade han i dagen en likgiltighet, som till och med för ett hundsinne måtte kännas kränkande, hvilket icke hindrade att Karhu hade en gentlemannamässig uppfattning af sitt förhållande till omgifningen. Han var aldrig i vägen, men alltid till hands. Hungerns kval led han ständigt, men när han fann sig ertappad i tiggarrställning med hufvudet på sned och de trofasta ögonen följande hvarje rörelse af knif eller gaffel, sänkte han dem blygsamt och gick långsamt bort med en skygg blick bakom sig, som kunde betyda lika mycket ett sista vädjande till den ätandes bättre känslor som en stum anhållan om ursäkt. Tuulikki åter tiggde och fordrade med en bortskämd älsklings hänsynslösa egoism. Hon tog emot alla läckerbitar såsom den naturligaste sak i världen, och när lilla hennes nåd händelsevis icke behagade vara hungrig, vågade stackars Karhu knappast titta åt det rågade fatet med sköna ben. Ty det hade aldrig händt, att Karhu svikit den känsla af respekt och beundran som Tuulikki ingaf honom genom att taga för sig

först. Endast när hungern alltför mycket marterade vår vän, tog han sig den oerhörda friheten att göra en lof omkring fatet och ett ögonblick fixera sin mammas smärta fina gestalt, hvilken utsträckt framför kaminen dāsade i värmen. Men den högdragna, förvånade blick, som silade fram ur de halfslutna ögonen, dref honom bums tillbaka i vänthörnet, där han med änglalikt tålmod avfaktade den stund, då Tuulikki värdigades inlåta sig på en inventering af fatet. Först när den höga modern, gäspande efter de materiella ansträngningarna, åter sträckte ut sig, tög Karhu mod till sig och länsade resterna med en tacksamhet, så ödmjuk, att den verkade sublim. Den vördnadsfulla tillbedjan, som den hederlige Karhu ägnade sin naturliga moder, får man emellertid icke betrakta som ett utslag af sonlig pietet. För en hundsjäl äro släktskapsbanden en sak af försvinnande betydelse, och känslan af barnslig afhängighet försvinner lika hastigt som valptiden. Utgår man härifrån måste man förlåta den annars så exemplariska Karhu, att han en gång om året totalt åsidosatte sitt hänsynsfulla sätt mot Tuulikki och på det djupaste kränkte allt hvad moral heter. Med undantag häraf var det svårt att finna en familj, hvilken lefde under lyckligare förhållanden än herrn, gamla Anna, Matti och de två gula hundarna. Det hände visserligen sällan något däruppe, men man behöfde icke den omväxling, som jäktande följer samvaron mellan många människor. Allt det låga och lumpna var långt ifrån bergshyddans starktimrade dörr. Luften där uppe var hög och ren. Snön låg skimrande och ofläckad öfver vidderna. Granarna reste sig i tigande majestät så högt, att de seglande molnen tycktes smekamt snudda vid topparna. På vintrarna, när kölden knäppte i knutarna och månen stod kall och blek öfver Tiirismaa, kunde man höra märkliga ljud i natten af hungriga, ströfvande rofdjur. Då lyssnade hundarna med vidöppna ögon, och i det svaga snöljuset, som silade in i rummet, kunde husbonden se fosforglansen i de vidgade pupilerna. Allt emellanåt spatserade Tuulikki upp och började nosa på väggarna med små nervösa fnysningar, men Karhu låg tyst och orörlig, ända till dess att han förnam gråbenets tassande vid uthuslängan. Då reste sig borsten, och han lät höra ett doft morrande, som slutligen förlöstes i ett vredgadt skall.

Vargen var de båda hundarnes oförsonligaste fiende. De hatade honom med lojala individers afsky för marodörpack och sågo i den gråe röfvaren lika mycket husets fiende som den personlige antagonisten.

Karhu hade just kommit öfver valptiden, då han utkämpade sin första strid med gråbenet. Husbonden hade varit "nere i världen", som han kallade sin närmaste grannes gård. Den låg två mil genom delvis oländiga färdvägar, och det hade blifvit sent på kvällen, innan den lilla karelen betslades för hemfärd. Månen hade gått bakom molnen, men instinkten och det hvita täcket på marken ledde den pigge, ruggige trafvaren. Hundarna försvunno långa stunder i skogens djup för att sedan åter dyka upp som skuggor bredvid åkdonet. Den allvarlige mannen i släden hörde deras flåsande bredvid sig ibland och såg, hur det lyste grönt i mörkret af ögon som sökte hans, men hans tankar voro långt borta.

Plötsligt blef hästen orolig och började darra, stampa och flåsa. Husbonden höll in honom stramt och lyssnade. På afstånd hördes några obestämbara ljud, ungefär som när en illa oljad pistong håller på att stanna i en ångmaskin. "Varg!" mumlade mannen i släden, "men bara en — säkert en hungrig hona."

Snabbt som den klara tanken drog han upp sin Winchester ur fällen och satte fingrarna till munnen. En skarp hvissling genomskar den frostkalla luften. Svaret kom i ett kort gemensamt stridsskall från hundarne, ledsagadt af ett doft olycksbådande tjut. Mycket hungrig! Husbonden knep ihop läpparne och stirrade in i mörkret. Allt närmare kom afgrundskonserten. Något längre fram vidgade det sig mellan trädstammarna till en öppen plats, från hvilken den hvita snön sände ut ett matt mjölkfärgadt sken. En sakta hväsande signal till hästen, och det svettångande djuret satte sig med några skygga galoppsteg i fart mot öppningen. Där höll husbonden in honom och väntade.

Den dofva molltonen i stridsskallet steg och föll. Så knastrade det plötsligt helt nära af torra grenar, och tre svarta skuggor doko upp. Två nästan inpå hvarandra, den tredje en bit ifrån. Husbonden reste sig och fattade hårdt om bösskolfven. Men i detsamma flöto de tre skuggorna ihop. En ljudlös förbittrad kamp började — — —

När gråskinnet fått dödshugget, linkade Karhu fram till husbonden, stolt, men illa medfaren. Vid hans sida sprang Tuulikki, ängsligt viftande med svansen, men oskadd, om man undantar några skrubsår vid öronen. Ty Tuulikki, som var en slugt tänkande varelse, utsatte sig aldrig onödigt för en fara, allra minst slungade hon sig besinningslöst in i ett handgemäng utan att förut ha beräknat chanserna för framgång. Hon hade alltså låtit Karhu sköta grofgörat, men när fienden blottade sig, var hon genast framme och högg till. Detta var också Karhus lycka, ty trots sitt mod och sin styrka, var han dock knappast mer än en valp, och den hungriga varginnan hade säkert varit en gammal slagskämpe. — — —

Mannen, som flytt upp till tystnaden på Tiirismaa, hade fyllt sitt lifsverk. Han hade gifvit sitt folk en skatt af sköna sånger. Ekot af hans tankar dallrade som ett mäktigt orgelbrus öfver norden. Hans namn hade knutits till raden af nationens märkesmän. Allt ifrigare sökte också lockande röster draga honom ned från ensligheten däruppe. Man ville ställa honom i breschen för folkets kraf, ville kora honom till en banérförare, bakom hvilken fosterlandet kunde samla sina önsknningar.

Men drömmaren hade kämpat ut. Hans lidelsefulla ord och stolta frihetsjublande tankar tycktes honom i uppgörelsens kräfvande stunder krympa ihop till tomma fanfaronnader. Hvad hade han att sätta bakom dessa eldflammar, som tändt brand i tusentals klappande hjärtan? Ett sorgtyngdt, bittert småleende, en trött själs kraftlösa längtan. Livvet hade en gång hos honom dödat nerven att lefva. Han var till endast som på nåd, höll hufvudet öfver vattnet blott af djurets instinkt.

När han så en dag fann, att allt var slut, när äfven lidandets smärta domnat bort i den tomhet, hvilken öfvergår döden, kallade han på sina kära hundar och gick ut i skogen, som tigande och mörk stirrade upp mot det oändliga . . .

Där hittades han sedan i en glänta, hvarifrån blicken förlorar sig i ett aningsfullt fjärran. Bredvid honom låg bössan. Med säker hand hade han träffat hjärtat. På ömse sidor om den döde, hvars panna klarnat inför befrielsen, stodo likt två trogna skiltvakter Karhu och Tuulikki. När de uppbådade skallgångsmännen kommo närmare, reste sig borsten på de gula lapphundarne.

(Forts.)

Landets främsta

litterära och konstnärliga illustrerade familjetidning
bör ej saknas i något hem. Priståflingar hvarje vecka.
Helt år 6:50, halft år 3:25, lösnummer 12 öre.

IDUN

Med radérnål och pensel.

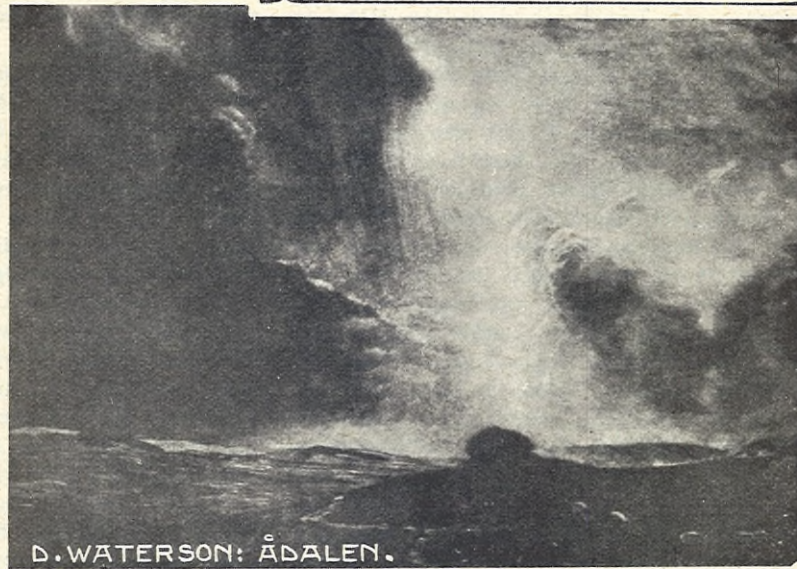
A. H. HÄGG: HEMKOMSTEN FRÅN MÅRKNADEN.

UTSTÄLLNINGEN af engelsk gravyr- och etsningskonst i de tre akademisalarne vid Rödbodtorget är slående både genom konstverkens höga numerär och höga konstnärliga egenskaper. Vi bjuda här afbildningar af Frank Brangwyns "På väg från arbetet", den svenske mästaren A. H. Häggs "Hemkomsten från marknaden", spansk motiv, samt D. Watersons "Ådalen" — alla verk af yppersta värde.

De fyra svenska konstnärer, som utställt en liten grupp målningar i Hultbergs konsthandel, förtjäna äfven att beaktas, fast det ej står europeiskt sori kring deras namn. Där är Gottfrid Kallstenius med sitt redbara kynne återspegladt i några uppsvenska landskap. Knut Borgh, den lyriske träd-målaren, som har ett par utsökt vackra dukar, och Lennart och Olga Nyblom, den förre med känsliga naturskildringar, den senare med täcka figurala kompositioner samt landskap.

F. BRANGWYN: PÅ VÄG FRÅN ARBETET.

D. WATERSON: ÅDALEN.

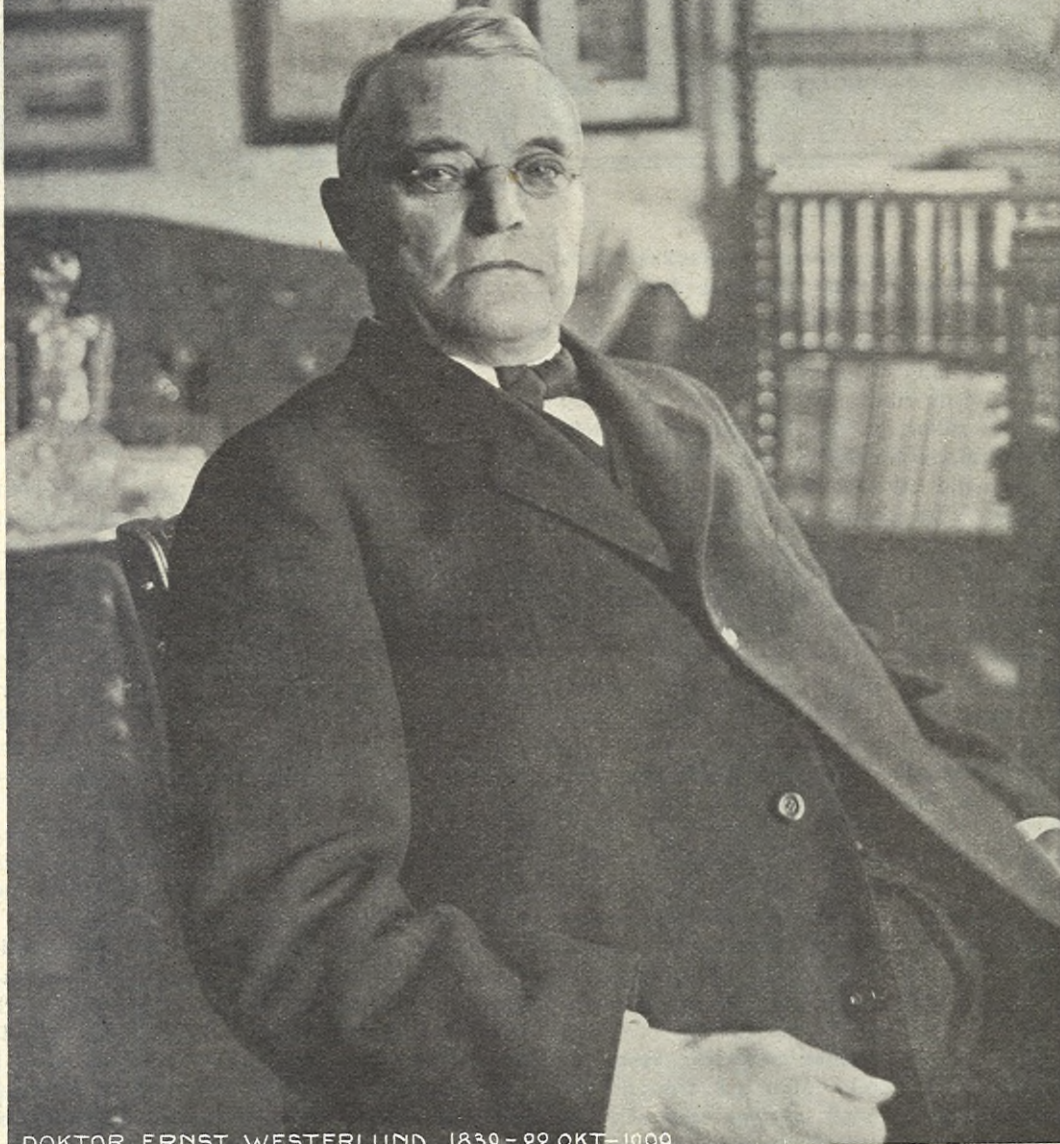
OLGA NYBLOM: MOR OCH BARN.

KNUT BORGH: EFTER ETT SOMMARNATTSREGN.

Doktor Westerlunds Enköping.

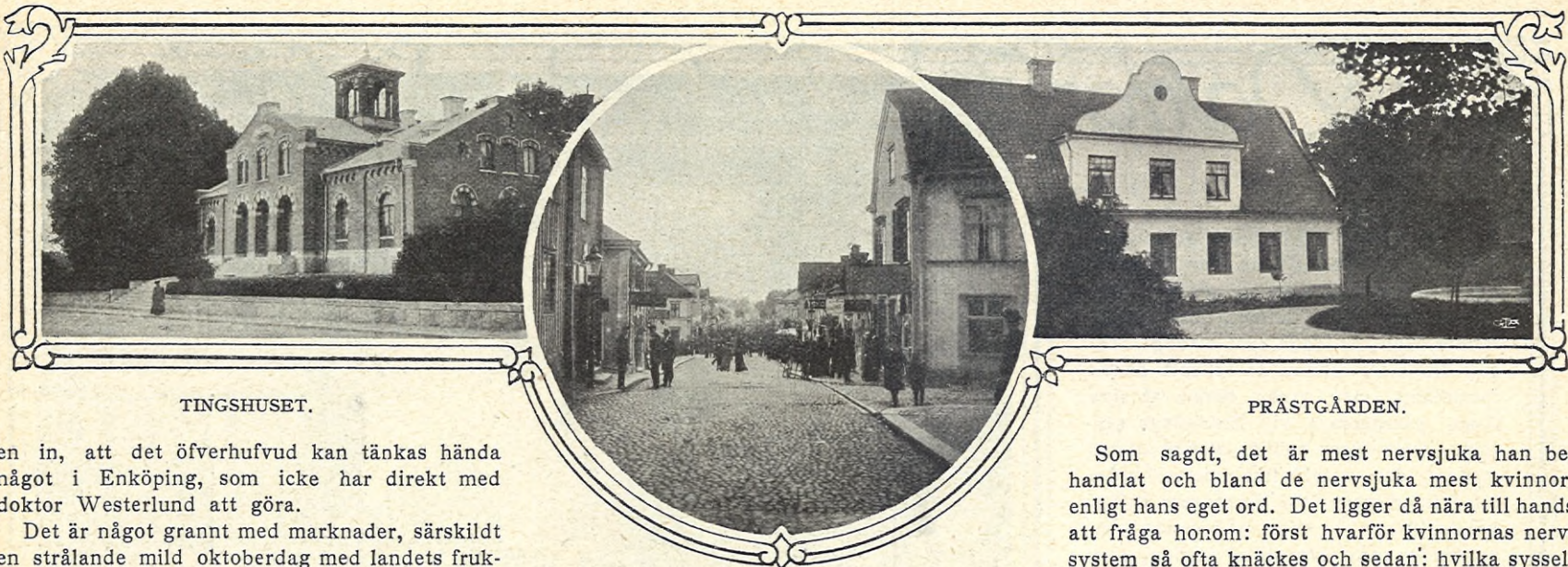
NOG HAR MAN hört, att doktor Westerlund har en ofantlig praktik, och att hjälpsökande strömma till honom från hela landet, men detta, tänker man, är ändå rent otroligt. Tåget från Stockholm är fullsatt denna förmiddag, men tycks lämna af sina flesta passagerare vid Enköpings station. Och vägen mellan stationen och staden, det outplånliga vittnesbördet om tvistigheterna vid järnvägens anläggande, vägen är svart af resande, som vallfärda inåt den lilla staden, som ligger där platt och anspråkslös midt på slätten bland sina blågröna pepparrotsfält. Man far förbi flockar af människor, som alls icke se sjuka ut, men som ginge de till ett nöje. Dessa oberäknliga nervösa sjukdomar! Det är först, då man stigit af utanför hotellet vid torget och står midt i den mest genuina höstmarknad, med byrår och laggkär, äpplen och potatis, papperskarameller och gipsgubbar, zigenare och bondflickor, som det faller

DOKTOR ERNST WESTERLUND 1839 - 22 OKT - 1909

1. Doktor Westerlunds gård vid Kyrkogatan i Enköping.
2. Gårdsinteriören.
3. Doktor Westerlund i sitt mottagningsrum.
4. Ett hörn af trädgården.

TINGSHUSET.

PRÄSTGÅRDEN.

GATUPERSPEKTIV FRÅN ENKÖPING.

en in, att det öfverhufvud kan tänkas hända något i Enköping, som icke har direkt med doktor Westerlund att göra.

Det är något grannt med marknader, särskildt en strålande mild oktoberdag med landets frukter och höstens rikedomar på torget. Men det är å andra sidan för den, som vill studera doktor Westerlunds Enköping, icke riktigt lyckadt att komma vid ett sådant tillfälle. Dagen före eller dagen efter skulle man, sägs det, kunnat iakttaga hur staden rättar sina tider efter doktors, fått se hans patienter vandra på gatorna och kunnat räkna de besökande, som kommo till hans mottagning, men nu är den Westerlundska prägeln skynd af marknadsvimlet.

Emellertid, när man lämnade torget och gick nedåt doktor Westerlunds gata, steg det rätta Enköping allt tydligare för ens blick, och den gula doktorsgården tycktes fullkomligt oberörd af det brokiga folkliif och den flitiga köpenskap, som tillhöra marknaden. Utanför luckan, där numren till mottagningen lämnas ut, stodo några besökande, eljes syntes icke en människa. På den lördagskrattade gården lågo gula löf från de lummiga träden, det var sol öfver rabattens sista ensliga blommor och öfver det hela fred, fred, som det bör vara omkring en nervläkare.

Det var en paus mellan mottagningarna, och väntrummet var tomt. Men på tröskeln till sitt mottagningsrum stod doktorn rask och rak och tydligen litet road af att rollerna voro ombytta, och att han själf nu för en gång skulle bli utfrågad.

Sedan den dag för tio år sedan, då Iduns fotograf besökte Enköping och den dåvarande sextioåringen, kan allting ha förändrats, men icke doktor Westerlunds rum. Fotografier från 1899 visa samma möbler, samma taflor på väggarna, samma prydnadsaker och böcker på det runda bordet framför soffan, samma föremål på skrifbordet och i denna gammaldags karaktäristiska miljö samme doktor med sitt kraftiga intelligenta ansikte, sin berömda skarpa läkarblick och sitt smått kärftva leende. Kanske dock att de äldre souvenirerna från tacksamma

patienter, taflorna, fotografierna och broderierna fått maka ihop sig för några nya, alla lika pietetsfullt hedrade och bevarade, så att för doktorn att se sig om i sitt rum nästan är som för en journalist att bläddra genom gamla årgångar af sin tidning — en repetitionskurs i det förflutna.

Doktor Westerlund sammanfattar den gångna tiden i ett par enkla ord: jag har praktiserat i Enköping hela mitt lif. Man kan icke tänka sig något i sig själf mindre sensationellt, men vi veta alla hvad den mannen lyckats få ut ur det, veta hur denne småstadsläkare i 42 år tvingat berget att komma till sig, hur hans växande berömmelse lockat sjuka icke blott från hela vårt land och grannländerna, men också från England, Ryssland, kontinenten.

Det är tidens försåtliga onda, nervsjukdomarna, hvilka han speciellt ägnat sig åt att bota, medan han samtidigt skänkt ett mycket starkt intresse åt tuberkulosen. Resorna till utlandet för att studera dessa sjukdomars behandling är väl egentligen det enda som afbrutit de långa arbetsåren, som följde på ungdomens äfventyr i dansk-tyska kriget, äfventyr som slutade med fångenskap och hemsändande.

— Sedan 1870-talet, berättar han, ingår Storlien i mina årliga vanor, jag var en af de förste, som började med att utnyttja våra högfjällsbygders hälsoskatter för de klenas och nervsjukas räkning. Sedan har ju hundrade andra tillämpat hans regel att naturen och vilan äro de bästa läkemedlen, nervläkarna ha blifvit många, och de nervsjuka ännu flere. Doktor Westerlund har dock ännu vid sina 70 år — hans högtidsdag inföll den 22 dennes — alljämt kvar den stora allmänhetens obegränsade tillit, och de unga namnen ha ej undanskymt hans popularitet.

Som sagdt, det är mest nervsjuka han behandlat och bland de nervsjuka mest kvinnor, enligt hans eget ord. Det ligger då nära till hands att fråga honom: först hvarför kvinnornas nervsystem så ofta knäckes och sedan: hvilka sysselsättningar det är, som mest ödelägga dem.

Doktor Westerlund svarar, att det är brist på möjligheter och förmåga att ordna sitt arbete och sin tid utanför arbetet, som i allmänhet bryter ned kvinnornas hälsa. De arbeta med oro och hets i sin ytterliga samvetsgrannhet i stället för att ta det hela med lugn, de unna sig ingen hvila, sätta sig till arbetet strax efter middagen t. ex., då det är ytterligt skadligt att jaga blodet åt hufvudet, och när de skulle ha ledigt, oroa de sig med funderingar, om de gjort sitt nog fort och nog väl. Ofta äro de undernärda, ofta lida de af dåliga bostadsförhållanden och följden blir, att deras nerver ge vika. Speciellt bland lärarinnor och kontorister hade doktor Westerlund haft många sådana patienter.

— Men jag tror nog, att det blir bättre, när kvinnorna bli mer vana vid att arbeta i yrken och få högre löner, slutade han.

Och nog bör den yngre generationen i detta fall kunna ta lärdomar af den äldre, bli litet mera metodisk och, så lustigt det kan låta, litet mindre nitisk!

De som varit hos doktor Westerlund lära i alla händelser att börja ett nytt lif. Hans inflytande i den vägen måtte vara ganska enastående. Och genom sitt eget exempel visar han ju dagligen hur mycket arbete en människa ända upp i ålderdomen kan prestera, blott hon ordnar sin dag metodiskt mellan verksamhet och hvila.

Audiensen är slut. Doktor Westerlund har icke mera tid att ägna en frisk människa, och man är ensam med Enköping utan ens den minsta lilla nevrasteni i sällskap.

Den pepparrotsomgördlade staden är snart genomvandrad. Husen, de äldre af dem, äro hvarandra så lika som bär (men riktigt vackra och respektabla bär), de dekorativa spjälluckorna ha samma form och färg och utsmyckningen på

I BONDKVARTERET.

PEPPARROTSMARKNAD PÅ ENKÖPINGS TORG.

I KONDITORIHÖRNAN.

Hudens vård.

På grund af sin *uppriskande inverkan* å hudsystemet vinner Salubrin en städse ökad användning vid hudens vård. Särskildt har frotering af kroppen med ett af Salubrin fuktadt tygstycke befunnits verksam till förekommande af *förkylning efter svettning* och till motverkande af *ömhets* och *värk* efter öfveranstängning. Salubrin tillhandahålles i Parfym-, Speceri- & Färgaffärer. I parti hos Geijer & Co., Stockholm.

IDUNS MODELLKATALOG

Ombärlig för alla sömmerskor och för alla hem. Fyra rikhaltiga säsonghäften årligen. Kolorerad omslag. Prenumerationspris 2.20 för helt år — 60 öre pr häfte.

gesimserna är öfverallt lika förenkladt korintisk. De nyare husen äro mera omväxlande, men hållningslösa och gå blott litet i stil med staden för öfrigt. När man sett sig mätt på perspektivet nere från torget uppåt Kyrkogatan med kyrkan och kyrkogårdsportalen i fonden, beundrat stadens idyll: en liten grön paviljong bland äppelsnåren i en trädgård, och upptäckt, att antikviteterna i en annars lofvande butik äro minst så dyra som i Stockholm — då kan man ur ren turistsynpunkt Enköping.

Lyckligtvis finns marknaden, och på andra sidan en å, som man skulle vilja kalla Enköpingsån, vinka alla dess yrande fröjder. Man hinner just lagom bevista "oåterkalleligen sista premiären för i afton med förstklassiga artister från Stockholmsutställningen" å världens roligaste varieté, innan det blir tid att ge sig till kvällståget mot Stockholm.

E. —ER.

Svenska hems tredje år.

DE SVENSKA KVINNORNAS unga kooperativa företag, Svenska hem, för hvilket redogjorts utförligt i Idun, har i dagarna haft årsstämma med sina intressenter, hvarvid dessa hade tillfälle att på nytt konstatera företagets stadiga och stora framgång och ledningens duglighet och kvinnornas intresse för den kooperativa tanken. Antalet medlemmar i Svenska hems andelsförening har enligt årsberättelsen ökats från 661 vid starten och 1,194 förra året till 1,463, andelskapitalet från 41,837 kr. till 47,512 kr. och försäljningssumman från kr. 254,276: 22 till kr. 351,289: 02 — allt siffror som tala ett tydligt språk om föreningens utveckling. Till andelsägarna beslöts en vinstutdelning af 2,5 proc. på resp. inköpssummor.

Svenska hem har nu utom sin hufvudaffär Jakobsbergsgatan 6 två filialer, en vid Karlbergsvägen 16, en vid Schéelegatan 14 samt en lagerdepå för Östermalm.

För dem som intressera sig för Svenska hem rekommendera vi föreningens innehållsrika årskrift, utgifven af fru Ezaline Boheman.

Genom eget arbete.

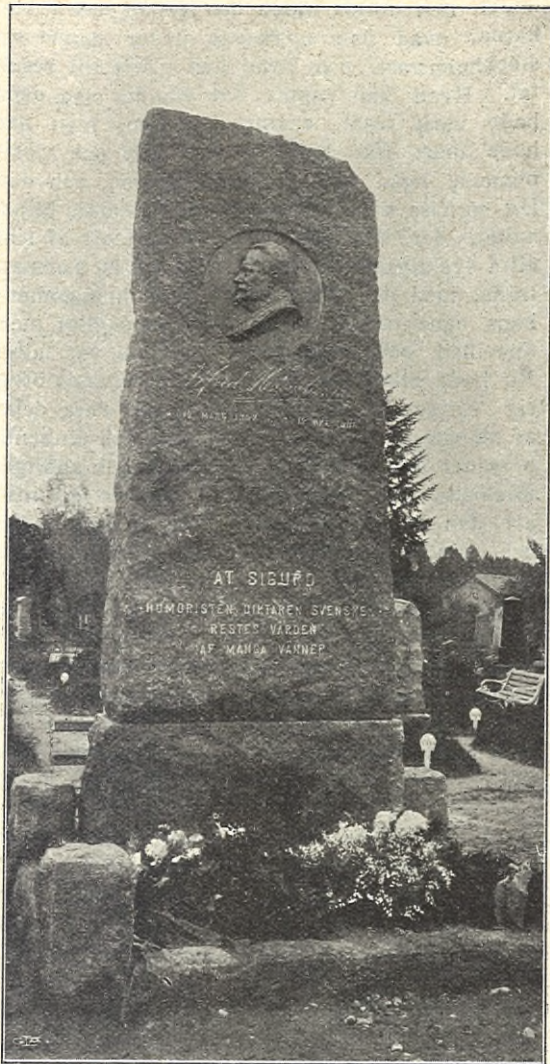
EN "DE GAMLAS DAG" har alltid såsom ett önskemål hägrat för stiftarinnan af föreningen "Genom eget arbete".

Föreningen önskar, eftersom frågan ånyo blifvit väckt, göra sig påmind för att vänner till de gamla måtte mera lifligt ansluta sig till dess syfte och därigenom göra det för oss lättare att fortfarande göra våra gamla den smula glädje vi kunna genom att försöka dem möjlighet att blifva utaf med de anspråkslösa arbeten, som de ännu på gamla dagar kunna åstadkomma och hvilka af föreningen uppköpas kontant, så länge det är möjligt att skaffa medel därtill.

Finnes det tillika någon, som behjartar denna vädjan och skulle vilja hjälpa till att genom någon donation eller gifva öka det lilla kapital, som föreningen hittills förvärfvat, vore vi hjärtligt tacksamma, så ock om vi finge hoppas på uppköp af våra arbeten, hvilka tills vidare äro tillgängliga hos fru Alma Luning, Valhallavägen 43, 3 tr. *hvarje tisdag* kl. 11 3, eller vid en möjligen blifvande försäljning, som är påtänkt under höstens lopp.

Vi hoppas att detta enkla *Gif akt!* må blifva till välsignelse i vårt syfte att — om också i all anspråkslöshet — lätta en eller annan börda, som är tung att bära ensam, men hvilken får en annan anstrykning, när någon glimt af kärlekens sol faller därpå.

Fru Augusta Zettergren, f. Schale, S:t Eriks plan 2. Ordförande. Fru Lilly Bergh, f. Klingspor, Villagatan 21. Fru Elsa Holmertz, f. Ehrenkrona, Grefstureg. 72. Grefvinnan Anna Ruuth, f. Zethelius, Saltsjöbaden. Fru Alma Luning, f. Tengstrand, Valhallavägen 43. Grefvinnan Henny Hamilton, f. Telander, Bergsgatan 7, B. Fru Agnes Laurell, f. Arrhenius, Slottet. Dr E. Svedmark, Kungsg. 14, Kassaförvaltare.

EN MINNESVÄRD öfver "Sigurd", den populära svenske humoristen och tidningsmannen, aftäcktes i söndags å Nya kyrkogården under en anslående hyllningshögtidlighet, ägnad den bortgångnes minne. Å den höga granitvärdan, af hvilken vi här meddela en afbildning, synes öfverst författarens väl träffade drag i bron, framställda af skulptören Vetterlund, och därunder "Sigurds" namnteckning. På stenens nedre del står inristadt: "Åt Sigurd, Humoristen, Diktaren, Svensken restes värden af många vänner."

Lytets börda.

Berättelse af Hjalmar Höglund.

Belönad med hedersomnämmande vid Iduns romanpristäffling 1908.

(Forts. fr. nr 42.)

"SÅ HA VI åter samlats till ett gemensamt möte," säger han, "för att rådslå och besluta om för oss viktiga ärenden och framför allt för att utbyta tankar och intryck så som vi endast kunna det oss emellan. Och när jag nu hälsar eder alla välkomna östan- och västanifrån, nordan- och sunnanifrån, alla I som drabbats af livvets tunga hand, så ber jag eder känna och vara medvetna därom, att ingenstädes i hela vida världen är enhvar af oss så hemma som här bland sina likar, och att ingen står oss närmare än hvad skickelsen ställt oss till hvarandra. På tunggångna och försakelsebelagda vägar ställde oss vårt öde, men det finnes dock planer, där marken är jämn och mjuk och lätt för stegen och där en stunds vederkvickelse och behöflig hvila beredes oss. Jag menar dessa sammankomster, då vi efter årslång skilsmässa åter räcka hvarandra handen. De äro de jämna planerna, de tunggångna vägnas hvilopunkter, och under förhoppning att enhvar af oss nu åter för några dagar skall få del af denna vederkvickelse och denna hvila från oro och bekymmer och förnekadt personlighetskraf, så förklarar jag detta möte öppnadt."

Sådana falla hans ord. Så taga rådslagen och besluten vid, och ärende efter ärende, enbart rörande deras egna solidariska intressen, diskuteras och afgöras. Men när allt detta är undanstökadt, då reser sig en man i bänken och talar, och det han säger är i få ord ett helt lifs historia om en själs långa, tysta vända. Han har förut gått omkring i salen bland de öfriga och upplifvat gamla bekantskaper och formerat nya, och nu ligger det något af förklaring öfver honom öfver att få vara helt sig själf och få tala fritt ut sin tanke till dem, som förstå innebörden af hans ord.

"Jag skulle vilja kasta fram ett ord till pröfning," säger han, "det ordet nämligen: *ensamhet*. Har ni tänkt på och smakat hela vidden af hvad det ordet innebär, tvingats att riktigt suga must och safve ur det till sista droppen? Jag har gjort det. Men ni, som har förmånen att bygga och bo i hvarandras närhet och mötas då och då, ni har dock aldrig smakat ensamhetens bitterhet så, som vi därute i de vida bygderna, vi, som mäta mångmila afstånd till närmaste granne. Ty med grannar menar jag icke dem, som se. De stå mig och mina intressen i många fall icke närmare än tallarna kring min stuga. Nej, med grannar menar jag endast dem, som genom synens mistning kastats in i samma lif som jag, och till en sådan granne är det mer än långt.

Eremitens ensamhet i ödemarken är icke så tungt tryckande som ensamhets känslan midt bland ömkande människor. Jag fruktar den ensamheten mera än döden. Jag kämpar dagligdags med den därute i min hembygd, och där finns icke ett ställe, där jag kan gömma mig undan för den.

Jag hör furornas sus och löfvens prassel som andra, jag hör forsens brus och vågornas skvalp mot stranden och jag känner dofterna af sommarblom och saffyllid växt, men jag gör det allena. De, som lefva omkring mig, de höra och förnimma det icke på samma sätt som jag, ty deras förnimmelser smälta samman med blicken och få genom den en annan känslöfärg. Jag står allena och utom deras intryckskrets.

Jag lefver bland bygdens folk. Jag går in och ut i deras gårdar och växlar ord och handslag med dem, men jag gör det så, som en främling gör det i en trakt, där ingen känner honom eller hyser intresse för hans person. Jag är ensam i min egen hembygd.

Jag har hustru och barn i min stuga, ty jag tänkte, att med deras hjälp skulle jag få makt med ensamheten, men förgäves. Jag känner mig allena vid min hustrus vänlighet, och när mina småttingar krypa upp i mitt knä och jollra efter sitt sinne, då känner jag som starkast, att jag i mycket står utanför deras värld, att deras lifsinstinkter gå dit jag icke kan följa och att deras vaknande tankar forma bilder, dem jag icke kan förklara eller dela med dem, och mitt hjärta vill krympa samman af bäfvan för att de en gång skola ömka sin egen far. Men sådant, bröder, förmå ord ej måla."

Hans röst skälfrer ett ögonblick som af gråt, och det går en medkänslans suck från åhörarna rundt omkring. Så talar han åter.

"Det är som om jag ständigt hade två lif, två personligheter," fortsätter han. "Den ena hungrar och törstar och äter och dricker och är frisk och sund, och den andra har drabbats af blindheten. Och den blinde hos mig skriar efter likställdt samlif och trår och traktar efter att få smyga sig undan alla de ögon, som medlidsamt se på mig, att få smyga sig undan allas deras åsyn, som fulla af välvilja likväl i innersta tankarna ställa mig lägre än sig själfva och utom sin krets, längtar efter hvar gång jag får stiga in i eder ring och blanda mig med

Hvarje husmoder **Barngarderoben** Hvarje sömmerska likaså.
bör prenumerera på **12 häften årligen.**

Pris för helt år 3 kr.; halft år kr. 1:60
Lösnummer 30 öre.

eder. Ty här kan jag kasta lytets börda af och lyfta hufvudet högt i medvetandet af att utan åtskillnad vara en bland många. Här är det olyckans märke, som annorstädes skiljer mig från andra, just det som skänker mig samhörighetens rätt; här bjudes det åtrådda samlifvet fullt och förstående, och därför äro dessa möten en välsignelse. Ty det säger jag af hela mitt lifs erfarenhet, att lytets börda ligger icke tyngst i den kroppsliga yttre olägenheten och vedermödan, utan i den själens vända, det föder, och i det afskiljande och isolerande från allmänlifvet, som det för med sig. Det är lytets största olycka, det gissel, som ingen opröfvad fullt kan fatta.

Väl vore dock, om jag nu icke talat i allas edert namn och med stöd af allas eders erfarenhet, utan endast och allenast af egen drift."

Han slutar, och det är en stund dödyst i salen, medan en våg af starka känslor rullat genom åhörarnas sinnen. Så resa de sig och gå bort till honom en och en och utan öfverenskommelse och trycka hans hand och säga hvar för sig:

"Så, som du sade det, så är äfven min erfarenhet."

Och han, som talat, ler ett smärtfyllt leende och med något i dragen, som vittnar om fullt förstående, det ensamheten bland människor lärt honom.

Erik hade suttit på en afsides bänk och med växande uppmärksamhet följt mötets gång och, så långt han det förmådde, gifvit akt på detaljerna i de närvarandes sätt och uppträdande. Detta var något nytt för honom, som kom honom att ana åtskilligt, det han förut icke tänkt sig in uti, och den siste talarens anförande tycktes honom vara riktadt till honom själf. Det var som om den blinde med sitt tal vändt sig direkt till honom och sagt: Märk, att du icke är ensam i ditt läge! Här finns en hel skara olyckskamrater, för hvilka alla det redan är ett fullbordadt och oföränderligt faktum, hvad du väntar och rades för. Tänk därför icke, att du är ensamstående, tag i stället ditt öde i din hand och foga ditt lif därefter som vi!

Erik tyckte att han aldrig handlat klokare, än när han besökte detta möte, ty hvad han här fått till lifs, det verkade som en svalkande lisa för hans brännande tankar. Sannerligen, hvad kved och jämrade han sig för som en stackare? Han var ju ändå i det stora hela bara en enda bland tusende andra!

Då de närvarande började skingras, reste sig Erik och gick bort till den blinde talaren framme i salen.

"Förlåt att jag opåkallad tränger mig på er, men jag skulle gärna önska göra er bekantskap," sade han ursäktande. "Mitt namn är Erik Axner, på god väg att bli blind."

"Och mitt namn är Ture Dahl, blind allt sedan tidigaste barndomen," svarade den andre leende och skakade hand med Erik.

Och mellan de båda männen utspann sig ett långt och lifligt samtal, och när Erik senare skildes från Ture Dahl och andra blinda, hade han för sitt nya lifsskede vunnit åtminstone en intimare vän, än han förut haft, och den eftermiddagen hade bragt honom till en försonligare och mera lugnt resignerad stämning inför sitt väntade öde, än han förut kunnat tänka sig. Här hade ingen sagt honom 'att du tordes', här var hans belägenhet visserligen en ledsam sak, men icke någon hopplös förvisning ur verksamhetslifvet, icke någon förkastelseorsak som gagnande och samhällsnyttig med människa.

Tåget rullade åter mot hemtrakten. Erik hade slagit sig ned i ett kupéhorn och satt

under den första milen och genomgick i tankarna, hvad han upplefvat under denna sin stockholmsresa och hvad den gifvit till resultat. Hvad han vunnit beträffande sina ögon hade varit intet, snarare tvärtom, men han hade dock fått klarhet i sitt läge och visste numera, hvad som förestod honom, och däri låg en viss vinst. Och att han besökte blindmötet, det skattade han nu som ett af sina allra lyckligaste infall, ty utan att ha sammanträffat med de blinda skulle hans belägenhet i hans egna tankar ha förefallit utsägligt mera förtviflad och hopplös, än hvad nu var fallet. Nu hade blindheten fått något försonande öfver sig därigenom att han visste den vara delad af många och delad af intelligenta och tänkande personer och icke blott af idioter och andligen förslöade, och därigenom att han lärt sig inse, att den kunde betraktas från en helt annan och mindre afskräckande sida, än hvad han förut föreställt sig.

Men om Erik i detta hänseende vunnit en smula lisa, så hade han i stället fått något annat på sin lott, som tryckte honom desto mera. Han hade lämnat hemmet med i själfva verket icke så litet hopp om sin syns återfående, och tänk om detta hopp hade blifvit verklighet, tänk, tänk! Med hvilken glädje skulle han icke då ha anträdt denna återresa till de sina! Då skulle han vid sin hemkomst öfverlycklig kunnat kyssa sin hustru och säga: Nå, hvad har du nu för alla dina bekymmer? Men nu hade detta hopp grusats och vändts till motsatsen, och det tyngsta af allt var att meddela Elsa det. Nog förmådde han själf bära sin olycka, men Elsa skulle kanske ej kunna det. När han förr varit borta, hade han alltid plägat längta hem; nu däremot erfor han något af obehag och motvilja för att åter nalkas hemmet. Han visste ju, hvad komma skulle: en ström af tårar och vecklagan och alltsammans kanske mynnande ut i förebråelser eller åtminstone i en förtegen ånger öfver sitt giftermål. Men när han tänkte sig in i Elsas ställning, kunde han knappast förebrå henne för detta. Hon hade gift sig med en seende man, och nu var han likväl redan dömd till blindhet. Och det gällde här icke allenast hans rent personliga olycka, det gällde tyvärr hela hemmets framtid, dess vara eller icke vara, och som det ovillkorligen måste te sig för Elsas tankar, återstod det nu icke annat än nöd och elände. Och så det rent vanföra i hans utseende och sätt att skicka sig! Gud hjälpe, att icke något funnes, som vid hans hemkomst bruste sönder emellan dem! Kanske skulle han nu ändå komma i andra hand, kanske! Det fordrades en öfverstor själ för att inför en sådan omstörtning ändå förbli sig lik.

Erik vände sig mot fönstret och såg ut. Han behöfde något utom sig att fästa tankarna vid, och han ansträngde sig att gifva akt på den förbiskymtande trakten, men när han icke förmådde urskilja bestämda drag och enskildheter i den utan allt flöt samman för honom till ett oredigt och intresselöst kaos, så vände han sig åter från fönstret och tog i stället en tidning ur fickan och började läsa. Ty ännu såg han likväl så mycket, att han med tidningen tätt intill ansiktet tämligen obesväradt kunde taga del af den, och nu ville han läsa bort både tid och tankar. Men han fann snart, att tågets dallrande rörelse verkade störande och försvårade läsningen, så att han inom en kort stund såg sig nödsakad att upphöra äfven med den förströelsen. För honom fanns det ingen undanflykt, han var dömd till fånge inom sina egna tankars kretsgång.

(Forts.)

FRÅN VÄNSTER TILL HÖGER: HANNA LARSSON, ALMA LARSSON, KLARA JOSEFS-SON, HULDA JACOBSSON
L. ERICSON, FOTO.

En plikttrogen kvartett.

DET GAFF MÅNGEN GÅNG under den nu tilländalupna storstrejken tillfällen till den reflexionen, att kvinnan visade sig mera karlavulen än karlarne själfva, då det gällde både att arbeta och att hålla stånd mot hårda och hänsynslösa påtryckningar. Vi presentera här en kvartett sådana damer, som bestämdt vägrade att storstrejka och i stället under dessa särskildt för landets tidningar så kritiska tider å *Falköpings Tidnings* tryckeri utförde ett arbete, som är väl förtjänt af att offentligen nämnas. Halfva tryckeripersonalen följde sin organisations order att — i strid mot gällande aftal — nedlägga arbetet, hvarför de fyra kvarvarande damerna, som inom parentes sagdt ej tillhörde organisationen, fingo ensamma upptaga och bära den arbetsbörda, som förut varit fördelad på åtta, och som under strejktiden blef ännu större på grund af stegrad efterfrågan å tidningen, hvilken under hela strejktiden utkom i 7,000 ex. Det arbetades natt och dag. En af damerna (Hanna Larsson), som är faktor å tryckeriet, skötte både ombrytning, pressen och iläggningen, och nummer efter nummer utkom tidningen i sitt vanliga format "som om ingenting hänt". Men ej nog härmed. "De fyra" sågo sig omsider goda att hoparbeta äfven *Ulricehamns Tidning*, som sålunda under strejkens sista skede utkom från *Falköpings Tidnings* officin.

Allmänheten uppskattade ock den plikttrohet, som genom detta arbete kom till uttryck, och ännu pågår bland tidningens prenumeranter insamling till en hedersgåfva åt de duktiga typograferna. Detta är för öfrigt icke första gången dessa typografer stått sin affär bi i kritiska tider. För 10 år sedan, då tidningen öfvertogs af nuvarande bolaget, hade tidningens dåvarande ägare under nästan hela året varit genom sjukdom oförmögen att handhafva tidningens skötsel. "Flickorna" läto sig emellertid icke här af afskräcka: de skötte både redaktion, tryckning och äfven en god del af affärerna, tills både dessa och de redaktionella förhållandena genom de nye ägarne hunnit ordnas. Detta är en plikttrohet, som man tyvärr ej ofta finner maken till i våra dagar!

Som synes å bilden, bära tre å densamma medaljer. Dessa tilldelades dem år 1907, då tidningen firade sitt 50-årsjubileum. Och sällan torde medaljer med så fullgoda skäl hafva utdelats för *trogen tjänst* som i förevarande fall.

—T

Uppgif lifvidd (under armarna), midjevidd och kjollängd erhåller Ni till eder ägare fullt tillförlitliga, moderna o. eleganta

Pappersmönster.

Erhållas omgående till nedanstående pris inom Sverige: Blusliff 40 öre, Kjolmönster utan släp 50 öre, Prinsessklädning 75 öre, Reformdräkt 75 öre, Barndräktsmönster 50 öre, Kragmönster (Pellerin) 50 öre, Kappmönster 60 öre, Nationaldräktsmönster 1 kr. Mönster kunna äfven beställas efter andra än våra modeller. Beställning skall då åtföljas af den modell som önskas. Priset är då dubbelt mot det vanliga.

Expedieras portofritt inom Sverige om rekvisition åtföljd af likvid insändes till

Mästern Samuelsgatan 43, Stockholm

Iduns Mönsterafd.

